

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

THL:n kanta: THL kannattaa kuumennettavien tupakkatuotteiden lisäämistä määritelmiin. THL kuitenkin katsoo, että määritelmä olisi selkeämpi omassa kohdassaan, ei savuttomien tupakkatuotteiden (2) alakohtana (2a), ja muodossa ”kuumennettavalla tupakkatuotteella tupakkatuotetta, jota kuumennetaan.” Lisäksi THL ehdottaa seuraavia isoilla kirjaimilla merkittyjä tarkennuksia nykyisiin määritelmiin: ”Tässä laissa tarkoitetaan 1) tupakkatuotteella kulutukseen sopivaa, tupakasta (nicotiana) kokonaan tai osittain koostuvaa TAI VALMISTETTUA tuotetta; 2) savuttomalla tupakkatuotteella purutupakkaa, nenänuuskaa, suussa käytettäväksi tarkoitettua TUPAKKA- TAI NIKOTIINITUOTETTA sekä muuta sellaista tupakkatuotetta, jota ei polteta.” Uutena määritelmänä THL ehdottaa nikotiinituotteita ennen nykyistä kohtaa 2 seuraavalla tavalla määriteltynä: ”nikotiinituotteella nikotiinia sisältävää kulutukseen tarkoitettua tuotetta, jolla ei ole lääkelain (395/1987) 3 §:n 1 momentin mukaista käyttötarkoitusta.”

Perustelut: Kuten esityksessä kuvataan, on jossain määrin kiistanalaista, tapahtuuko kuumennettavissa tupakkatuotteissa kuumentamisen yhteydessä palamista vai ei. Kuumennettavien tupakkatuotteiden käytöstä syntyy päästöjä, joissa on samoja haitallisia yhdisteitä kuin tupakansavussa. Siksi tuotteiden määrittely savuttomien tupakkatuotteiden yhteydessä jää tulkinnanvaraiseksi.

Nuuskan kaltaiset, suussa käytettävät nikotiinipussit ovat uusi tupakka- ja nuuskayhtiöiden kehittämä tuoteryhmä. Tuotteissa on vähän tupakkaa tai pelkästään nikotiinia. Nikotiinipussien pakkaukset ja annospussit muistuttavat tavallista nuuskaa ja niiden käyttötapa rinnastuu nuuskaan. Tuotteiden houkuttelevuutta on lisätty tunnusomaisten makujen ja pakkausmuotoilun avulla. Nikotiinipusseja ja niiden etämyyntiä markkinoidaan verkossa aktiivisesti suomalaisille kuluttajille nuuskan tapaan käytettävänä tuotteena. Tyypillisenä markkinointitapana ovat olleet esimerkiksi eri kohderyhmille räätälöidyt suomenkieliset artikkelit, joissa kuvataan mistä ja miten tuotteita voi tilata Suomeen. Etämyynnin ikärajavaltontaan ei ole tehokkaita keinoja. Suomessa nuuskaaminen on yleistynyt pojilla ja viime vuosina myös tytöillä. Myös nuorten miesten nuuskaamisessa on

havaittavissa kasvua. Heikosti säänneltyjen nikotiinipussien käyttö on yleistynyt nopeasti nuorilla Islannissa ja viitteitä siitä on myös Ruotsissa. Nikotiinipussien edellä kuvattu markkinointi ja etämyynti voivat lisätä nuuskan tapaan käytettävien tuotteiden suosiota myös suomalaisnuorilla ja altistaa uusia käyttäjiä nikotiiniriippuvuudelle. On odotettavissa, että tupakkateollisuus kehittää ja tuo markkinoille tulevaisuudessa muitakin kulutukseen tarkoitettuja uusia nikotiinituotteita. Siksi olisi tärkeää määritellä ne tässä vaiheessa tupakkalain alaisiksi tuotteiksi.

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

THL:n kanta: THL kannattaa tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kiellon laajentamista koskemaan kaikkia tupakkatuotteita 11 §:n kohdassa 1. THL kuitenkin katsoo tarpeelliseksi, että vastaava muutos toteutetaan myös kohtaan 7, jossa säädetään tuotteen jossakin osassa olevista makuaineista, joilla voidaan muuttaa tuotteen tuoksua, makua tai savun voimakkuutta; että kohdassa 6 poistetaan rajausta poltettavaksi tarkoitettuihin tupakkatuotteisiin, jotta kohta koskisi myös kuumennettavia tupakkatuotteita, ja että päästö- ja savu-sanojen käyttö yhdenmukaistetaan kuumennettavien tupakkatuotteiden päästöjen huomioimiseksi. Lisäksi THL katsoo, että yksinkertaisin tapa estää uusien, houkuttelevuutta lisäävien ominaisuuksien kehittäminen filttereihin olisi kieltää 11 §:ssä filteri ominaisuutena, joka on omiaan luomaan vaikutelman, että filterin sisältävän tupakkatuotteen aiheuttama terveystarve on vähäisempi kuin muilla tupakkatuotteilla.

Perustelut: Tunnusomaiset maut ovat tutkimusnäytön perusteella tärkeitä tekijöitä käytön aloittamisessa ja osin myös jatkamisessa ja siten on tärkeää, että ne kielletään johdonmukaisesti kaikista tupakkalain alaisista tuotteista. Useat ehdotetut muutokset vastaavat tarpeeseen estää savukkeiden houkuttelevuuden lisääminen filttäreiden ominaisuuksia muuttamalla. Näitä ovat esimerkiksi makufiltrit, makukapselifiltrit ja värilliset filtrit. Tupakkalain ulkopuolelta niin kutsuttu kertakäyttömuovidirektiivi tuo savukepakkauksiin uusia pakollisia merkintöjä filttäreiden aiheuttamasta ympäristökuormasta ja kierrättämisvelvoitteita filtteri tuotteille. Ympäristön kannalta tarpeellinen kierrättämisvelvoite tuo kuitenkin mukanaan riskin, että kierrätyspisteitä ja -astioita käytetään uusien tupakka- tai nikotiinituotteiden markkinointiin tai muuhun myynninedistämiseen.

Filtterisavukkeet ovat olleet niin kutsuttujen kevytsavukkeiden ohella tupakkateollisuudelle keskeinen keino luoda ja vahvistaa virheellisiä mielikuvia eroista savukkeiden haitallisuudessa. Kansanterveyden näkökulmasta filttäreiden merkitys on osoittautunut olemattomaksi. Filtterisavukkeet eivät ole vähentäneet tupakan aiheuttamia terveyshaittoja ja ennenaikaisia kuolemia. On mahdollista, että ne ovat jopa osin lisänneet haittoja, sillä filttäreiden erikokoiset, sääntelemättömät ilma-aukot saavat tupakoijat – tiedostamatta tai tietoisesti – imemään savua voimakkaammin ja hengittämään sitä syvemmälle keuhkoihin. Virheellinen mielikuva turvallisemmasta tuotteesta voi ylläpitää tupakointia ja siten haitallisille aineille altistumista. Uuden-Seelannin hallitus on ensimmäisenä maana ehdottanut filttäreiden kieltä yhtenä maan vuodelle 2025 asetetun savuttomuustavoitteen saavuttamiseksi.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

-

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiininesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymmer för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

-

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä, että kuvalliset terveysvaroitukset koskisivat kaikkien, mukaan lukien kuumennettavien, tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksia. THL pitää tärkeänä ja perusteltuna myös, että ehdotuksen mukaisesti otetaan käyttöön yhdenmukaiset, tuotemerkitömät vähittäismyyntipakkaukset. Tukipalveluita tupakkatuotteiden käytön lopettamiseen tulisi tuoda esiin nykyistä paremmin. THL katsoo, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksien pakollisiin tupakoinnin lopettamista koskeviin tietoihin lisättäisiin nykyisen verkko-osoitteen lisäksi ilmaisen Stumppi-neuvontapalvelun numero.

Perustelut: Yhdistetyt teksti- ja kuvavaroitukset ovat vaikuttavampia kuin pelkät tekstivaroitukset. Täten yhdistettyjen teksti- ja kuvavaroitusten lisääminen kaikkiin tupakkatuotteisiin on perusteltua.

Niin kutsuttujen yhdenmukaisten tai tuotemerkitömien pakkausten on todettu vähentävän tuotteen vetovoimaa, lisäävän kuvavaroitusten vaikuttavuutta ja vähentävän eri tuotemerkeihin liittyviä virheellisiä uskomuksia tuotteen haitattomuudesta. Ne voivat myös vähentää tupakoinnin yleisyyttä vaikuttamalla eritoten käytön aloittamisen ehkäisyyn. Tuotemerkitömät pakkaukset myös vähentävät kiinnittymistä tuotemerkkiin ja siten edistävät lopettamisaikaita. THL:n toteuttamassa laadullisessa tutkimuksessa yleisimmät mielikuvat yhdenmukaisista tupakka-askeista olivat rumuus, tylsyys ja yksinkertaisuus. Valtaosa haastatelluista oli sitä mieltä, että yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönotto Suomessa olisi myönteinen asia, erityisesti aloittamisen ehkäisyn kannalta. Saatavilla oleva tutkimusnäyttö tukee yhdenmukaisten pakkausten myönteistä vaikutusta tupakoinnin vähenemisessä.

Suomessa Stumppi-neuvontapuhelin on maksuton tukipalvelu. Tutkimusten perusteella neuvontapuhelimen numeron lisääminen pakkauksiin lisää soittoja palveluun. THL:n näkemyksen mukaan tupakoinnin lopettajia on tärkeä tukea ja vieroituspalveluiden käyttöä tulisi edistää. Yksi keino tähän olisi Stumppi-palvelunumeron lisääminen vähittäismyyntipakkauksiin nykyisen verkko-osoitteen lisäksi. Maksuton puhelinneuvonta voi tavoittaa runsaasti tupakoivia väestöryhmiä ja siten edistää terveyden tasa-arvoa.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä, jossa tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkaus ei saisi ominaisuuksiltaan erottua muista saman tupakkatuoteryhmän vähittäismyyntipakkauksista eikä vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun avulla saisi edistää tuotteen myyntiä. Lisäksi THL katsoo tarpeelliseksi, että vähittäismyyntipakkauksista kiellettäisiin sellaiset lisäaineet ja ominaisuudet,

joilla voidaan muuttaa vähittäismyyntipakkauksen tai sen sisältämien tuotteiden tuoksua tai väriä tai muutoin lisätä tuotteen houkuttelevuutta.

Perustelut: Maissa, joissa yhdenmukaiset tupakkapakkaukset on otettu käyttöön, on tupakkateollisuus pyrkinyt käyttämään tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen kokoa (pituutta) erottelemaan tuotteita toisistaan. Siksi on tärkeää, että pakkaukset eivät saa erottua esimerkiksi muodoltaan, väriltään ja materiaaliltaan muista saman tupakkatuoteryhmän vähittäismyyntipakkauksista, kuten luonnoksessa esitetään. Samoin perustein sellaiset lisäaineet ja ominaisuudet vähittäismyyntipakkauksissa, joilla voidaan muuttaa pakkauksen tai sen sisältämän tuotteen tuoksua tai väriä esimerkiksi pakkaus avatessa tai muutoin lisätä tuotteen houkuttelevuutta, olisi tarpeen kieltää.

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

THL:n kanta: THL kannattaa ehdotusta, että vähittäismyyntipakkausten ohella myös savukkeiden ulkoasua säänneltäisiin. THL kuitenkin esittää seuraavat lisähuomiot esitykseen: esityksestä poiketen savukkeiden väri voisi olla tumma, esimerkiksi harmaa tai vihreä. Myös kuumennettavissa tupakkatuotteissa käytetyt tikut, kapselit ja muut vastaavat tulisi ottaa yhdenmukaisten tuotteiden sääntelyn piiriin. Lisäksi sellaiset lisäaineet ja ominaisuudet, joilla voidaan muuttaa savukkeen väriä tai muutoin lisätä tuotteen houkuttelevuutta, tulisi kieltää.

Perustelut: Esityksessä savukkeen ehdotetaan olevan tasa- ja mattapintainen ja valkoinen. Kansainvälisen tutkimusnäytön perusteella tummat, esimerkiksi harmaat, vihreät tai ruskeat yhdenmukaistetut savukkeet olisivat kuitenkin perustellummat. Ne koetaan kielteisempänä ja vähemmän houkuttelevana sekä haitallisempana kuin tavalliset (valkoiset) tai tyyllitellyt savukkeet (esim. slim savuke tai vaaleanpunainen). Yhdenmukaiset savukkeet voivat tukea tupakoinnin lopettamista tavallisia savukkeita enemmän vaikuttamalla voimakkaammin tupakoiviin. Tavallisten tai tyyllitelyjen savukkeiden nähdään motivoivan nuoria tupakoinnin aloittamiseen ja vaikeuttavan tupakoinnin vähentämistä tai lopettamista verrattuna harmaisiin savukkeisiin. Tavalliset valkoiset savukkeet liitetään positiivisiksi miellettyihin tekijöihin kuten korkeampaan sosiaaliseen asemaan, valinnanvapauteen ja taloudelliseen paremmuuteen.

On loogista olettaa, että kuumennettavissa tupakkatuotteissa käytettäviä kapseleita, tikkuja tai vastaavia voidaan käyttää savukkeiden tapaan markkinoinnin välineenä. Täten nekin tulisi ottaa yhdenmukaisen sääntelyn piiriin.

Yhdenmukaisten tupakkapakkausten sääntelyn voimaantulon jälkeen tuotteita voidaan pyrkiä erottamaan toisistaan vähittäismyyntipakkauksissa vaihtelemalla esimerkiksi savukkeiden ja filttareiden pituutta. Täten olisi perustelua säätää myös savukkeiden ja filttareiden sallitusta pituudesta (jollei THL:n kohdassa 11 § ehdottamaa filttareiden kieltöä toteuteta), jotta niiden käyttö markkinoinnin välineenä pystyttäisiin kokonaisvaltaisemmin estämään. Esimerkiksi Singaporessa savukkeiden halkaisijan on oltava 7–9 mm ja niiden maksimipituus 100 mm. Maksimipituuden ohella myös niiden minimipituus voisi olla hyödyllistä säätää.

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

THL:n kanta: THL kannattaa sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkausten esitettyä sääntelyä.

Perustelut: THL:n lausunnon kohtien 32 §, 35 § ja 35 a § perusteella on luontevaa olettaa sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkaukset yhtäläillä mahdollisiksi markkinoinnin välineiksi kuin muun muassa savukkeet ja muut tupakkatuotteet sekä niiden vähittäismyyntipakkaukset.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

THL:n kanta: THL kannattaa luonnoksen mukaista esitystä sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen ulkoasun sääntelystä.

Perustelut: THL:n lausunnon kohtien 32 §, 35 § ja 35 a § ja 36 § perusteella on luontevaa olettaa sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkaukset yhtäläillä mahdollisiksi markkinoinnin välineiksi kuin muun muassa savukkeet ja muut tupakkatuotteet sekä niiden vähittäismyyntipakkaukset.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

THL:n kanta: THL kannattaa luonnoksen mukaista esitystä täyttösäiliöiden ja nikotiininesteen ulkoasun sääntelystä. THL katsoo kuitenkin tarpeelliseksi, että myös sähkösavukelaitteiden ulkoasu yhdenmukaistetaan vähintään niiden väriytyksen osalta. Vastaavasti, yhdenmukaisten pakkausten sääntely tulisi koskea kuumennettavien tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten lisäksi itse laitetta.

Perustelut: THL:n lausunnon kohtien 32 §, 35 § ja 35 a § ja 36 § perusteella on luontevaa olettaa täyttösäiliö ja nikotiinineste yhtäläillä mahdollisiksi markkinoinnin välineiksi kuin muun muassa savukkeet ja muut tupakkatuotteet sekä niiden vähittäismyyntipakkaukset.

Sähkösavukelaitteet voivat erota ulkoisesti toisistaan paljonkin, mikä tukee ajatusta niiden käytöstä markkinoinnin välineenä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa nuorten yleisesti käyttämä sähkösavuke muistuttaa USB-tikkua, kun vanhemmat mallit voivat muistuttaa esimerkiksi savuketta. Laitteiden houkuttelevuutta voidaan lisätä esimerkiksi väreillä ja kuvioinneilla. THL katsoo, että vähintään sähkösavukelaitteiden väri, mutta mahdollisuuksien mukaan myös muu ulkomuoto, tulisi ottaa yhdenmukaisen sääntelyn piiriin. Jo nyt esityksessä ehdotetaan vastaavaa sääntelyä

sähkösavukkeiden täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkauksiin ja nikotiininesteen ulkoasuun, joten olisi loogista, että myös sähkösavukelaitteita säänneltäisiin vastaavalla tasolla. Samoin yhdenmukaisten pakkausten sääntelyn tulisi koskea myös kuumennettavien tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten lisäksi itse laitetta. Tupakkalain tavoitteen saavuttamisen kannalta on perusteltua, että kaikkien sen sääntelyn piirissä olevien tuotteiden houkuttelevuutta pyritään vähentämään.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

-

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

-

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

-

58 § Etämyynnin kieltä / Förbud mot distansförsäljning

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä. THL kuitenkin katsoo, että kieltä tulisi laajentaa edelleen nikotiinittomiin sähkösavukeneesteisiin. Mikäli nuuskan kaltaisia nikotiinipusseja ei määritellä 2 §:ssä savuttomiksi tupakkatuotteiksi, THL katsoo tarpeelliseksi kiellon laajentamisen myös niihin.

Perustelut: Kiellon laajennusta poltettavaksi tarkoitettuihin kasviperäisiin tuotteisiin perustellaan esityksessä terveyshaittojen lisäksi tarpeella turvata sitä, etteivät alaikäiset pystyisi hankkimaan kyseisiä tuotteita. Nikotiinittomien sähkösavukeneesteiden etämyynti vaikeuttaa sähkösavukkeissa käytettäväksi tarkoitettujen pohjanesteiden ikäraja- ja on ristiriidassa sen kanssa, että nikotiininesteet on ostettava vähittäismyyntiliikkeistä, joissa ikäraja- ja on mahdollista. Vuonna 2019 noin puolet 12–18-vuotiaista sähkösavukkeita kokeilleista ilmoitti käyttäneensä nikotiinittomia nesteitä. Lisäksi nikotiinittomien sähkösavukeneesteiden etämyynti mahdollistaa makutiivisteiden myynnin sähkösavukkeisiin ja siten sähkösavukeneesteitä koskevan makuainekiellon kiertämisen. Nuuskan kaltaisten nikotiinipussien etämyynnin tilannetta on käsitelty kohdan 2 § perustelujen yhteydessä.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

-

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä. THL kuitenkin katsoo, että kieltä tulisi laajentaa lisäksi nikotiinittomiin sähkösavukeneesteisiin. Mikäli nuuskan kaltaisia nikotiinipusseja ei määritellä 2 §:ssä savuttomiksi tupakkatuotteiksi, THL katsoo tarpeelliseksi kiellon laajentamisen myös niihin.

Perustelut: Kts. THL:n lausunto pykälästä 58 §.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä, jossa säädettäisiin määrälliset rajat vesipiipputupakan matkustajatuonnille sekä kuumennettaville tupakkatuotteille. THL katsoo kuitenkin tarpeelliseksi, että kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden kohdalla harkittaisiin EU:n sisämarkkinoiden matalan enimmäismäärän soveltamista. Lisäksi THL katsoo tarpeelliseksi, että savuttoman tupakan maahantuontimäärää lasketaan nykyisestä ja että maahantuontisäännösten kohdalla selvitetään laadullisten kriteereiden soveltamista esimerkiksi vähittäismyyntipakkausten merkintöihin määrällisten kriteereiden lisäksi.

Perustelut: Tupakkatuotteiden saatavuuden rajoittaminen on yksi merkittävimmistä keinoista vähentää niiden käyttöä ja siten edistää kansanterveyttä. Kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen WHO FCTC:n artikla 6 kehottaa sopimusmaita harkitsemaan ulkomaanmatkailijoiden verottomien ja tullivapaiden tupakkatuotteiden myynnin ja maahantuonnin kieltämistä tai rajoittamista. Suomi käyttää tällä hetkellä EU:n sisämarkkinoille asetetun verovapaan tuonnin sallituista enimmäismääristä korkeampaa tasoa (200 savuketta tai 100 pikkusikaria tai 50 sikaria tai 250 grammaa irtotupakkaa). Useat EU-maat, esimerkiksi Viro ja Romania, käyttävät matalaa enimmäismäärää (40 savuketta tai 20 pikkusikaria tai 10 sikaria tai 50 grammaa irtotupakkaa). THL katsoo, että Suomessa voitaisiin soveltaa tätä verovapaan tuonnin matalampaa enimmäismäärää. Täten sallitut määrälliset rajat olisivat 40 savuketta tai 40 kuumennettavan tupakkatuotteen annosyksikköä tai 20 pikkusikaria tai 10 sikaria tai 50 g irtotupakkaa (ml. vesipiipputupakka).

Savuttomia tupakkatuotteita saa nykyisin tuoda omaa käyttöä varten yhteensä enintään 1000 g kalenterivuorokaudessa. Ruotsin ja Norjan tilastoihin perustuen THL on arvioinut lausunnossaan Verohallinnolle (THL/1938/4.00.00/2021), että säännöllisessä käytössä nuuskan tavanomainen vuorokauden aikainen kulutus on enintään 0,6 rasiaa (pakkauksesta riippuen enintään noin 15 g pussinuuskaa tai 25 g irtonuuskaa). Käytetyimmän nuuskan eli pussinuuskan kohdalla määrä vastaa viikkotasolla enimmillään hieman yli 100 grammaa. Tämän perusteella nykyinen yhden kalenterivuorokauden aikana sallittu tuontimäärä riittää säännöllisesti nuuskaa käyttävilläkin noin 10 viikon ajaksi, epäsäännöllisemmässä käytössä tai vähäisemmällä käyttömäärällä vielä pidempään. On kuitenkin viitteitä siitä, että nuuskaa tuodaan paljon sallittua suurempia määriä ja myös muuhun kuin omaan käyttöön.

Nuuskaaminen on yleistynyt Suomessa pojilla ja viime vuosina myös tytöillä. Myös nuorilla miehillä nuuskaamisessa on havaittavissa kasvua. Tupakkalain tavoitteen saavuttaminen edellyttää nuuskaamisen ehkäisyä ja vähentämistä. Tästä näkökulmasta savuttomien tupakkatuotteiden huomattavan suuri ja muista tupakkatuotteista poikkeava yhden kalenterivuorokauden aikainen sallittu maahantuontimäärä ei ole perusteltu. Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisen työryhmä on ehdottanut (2018) nuuskan sallitun maahantuonnin rajan laskua 100 grammaan. Islannissa nuuskan tuonti on kokonaan kielletty. Norjassa ja Venäjällä verovapaan nuuskan tuonnin kiintiö on 250 grammaa. Näiden perusteella THL katsoo, että suussa käytettävän savuttoman tupakan sallittu

maahantuontiraja tulisi vähintään puolittaa nykyisestä 500 grammaan tai laskea se enintään 250 grammaan.

Määrällisten rajoitusten ohella myös laadullisia vaatimuksia maahantuoduille tuotteille tulisi selvittää. Norjassa myös nuuskapakkausten on oltava yhdenmukaisia ja verottoman maahantuontirajan (250 grammaa) ylittävä määrä suussa käytettävää tupakkaa on ehdollinen samoille velvoitteille kuin muutkin tupakkatuotteet. Niitä koskee siten esimerkiksi yhdenmukaisten pakkausten sääntely. Ruotsissa yhdenmukaisia tupakkapakkauskauksia ei ole vielä otettu käyttöön millekään tupakkatuotteille. Mikäli Ruotsi ei rajoita nuuskapakkausten ulkoasua tai tunnusomaisia makuja, nuuskapakkausten houkuttelevuus voi lisääntyä Suomessa sen jälkeen, kun muiden tuotteiden ulkoasu on yhdenmukaistettu. THL katsoo, että savuttomien tupakkatuotteiden maahantuonnissa tulisi selvittää mahdollisuutta lisätä määrällisten vaatimusten lisäksi laadullisia vaatimuksia niin, että Suomeen matkustajatuontina tuotavalta tupakalta edellytettäisiin muun muassa yhdenmukaisia pakkauksia.

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

-

71 § Esilläpitokielto / Förbud mot framläggande

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä. THL ei kuitenkaan näe perusteltuna 71 §:n 3 momentissa säädetyn poikkeuksen säilyttämistä, jonka mukaan esilläpitokielto ei koske kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävällä aluksella tapahtuvaa myyntiä.

Perustelut: Esilläpitokielto tukee ikärajavaltontaa ja on siten tärkeä osa aloittamisen ehkäisyn toimia. Lisäksi se vähentää myyntipisteissä tapahtuvalle tupakkamainonnalle ja myynninedistämismarkkinointialueen altistumista. Laivaliikenteessä esilläpitokielto todennäköisesti tukisi myös maahantuontisääntöjen toimeenpanoa. Syöpäjärjestöjen toteuttamissa koeostoissa laivoilla vuosina 2015, 2016 ja 2017 nuuskaa myytiin koeostajille jopa yli kaksinkertainen määrä sallittuun nähden. Esilläpitokielto on toteutettavissa aluksilla samoilla teknisillä ratkaisulla kuten vähittäismyynnissä tai 71 §:n momentin 2 mukaisella poikkeusratkaisulla, jollainen on käytössä esimerkiksi Norjassa lentokentillä.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä yleisten tupakointikieltojen laajentamisesta. THL näkee yleisten tupakointikieltojen laajentamisen tärkeäksi väestön terveyden edistämiseksi ja tupakoinnin vähentämiseksi. THL kuitenkin katsoo, että yleisiä tupakointikielloita voitaisiin soveltaa esitystä laajemmin muihin tuotteisiin ja ympäristöihin soveltuvaksi. Lisäksi THL katsoo tarpeelliseksi, että nykyisistä poikkeuksista yleisiin tupakointikieltoihin ja tupakointitilan järjestämiseen luovuttaisiin.

Perustelut: Kuten hallituksen esityksen luonnoksessa tuodaan esiin, julkisen vallan velvollisuus on perustuslain mukaisesti edistää väestön terveyttä. Savuttomat ympäristöt konkreettisesti suojaavat haitalliselta tupakansavulta altistumiselta minkä lisäksi ne auttavat tupakoijia lopettamaan tupakoinnin ja ehkäisevät tupakoinnin aloittamista nuorilla.

Esityksen mukaisesti leikkikenttiä koskeva tupakointikielto koskisi myös suussa käytettävää savutonta tupakkaa, minkä THL näkee olevan linjassa voimassa olevien koulu- ja oppilaitostupakointikieltojen kanssa. Esitys on kuitenkin ristiriitainen sen suhteen, että ns. EU-uimarannoilla ei sovellettaisi kieltoa savuttomaan tupakkaan. Esityksessä kuitenkin todetaan, että näiden rantojen kävijöissä on paljon lapsia ja nuoria. Kiellon soveltaminen myös suussa käytettävään tupakkaan rajaisi tuotteiden käytön näkyvyyttä ja antaisi yleisen viestin siitä, että mikään tupakka- tai nikotiiniuote ei ole terveydelle haitaton. Tupakattomuuden edistämiseksi ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi THL kannattaa myös savuttoman tupakan käytön kieltämistä uimarannoilla.

Tupakkalain on nykyisin tiettyjä poikkeuksia yleisistä tupakointikielloista ja tupakointitilan järjestämisestä (75 §, 76 §, 77 §). Tällaiset poikkeukset erityisesti julkisissa tiloissa, ravintoloissa ja työpaikoilla eivät vastaa kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen WHO FCTC:n vaatimusta täydestä tupakointikiellosta. THL esittää, että näistä poikkeuksista luovuttaisiin mahdollisimman pikaisesti, esimerkiksi vuoteen 2025 mennessä.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä, jossa ehdotetaan asuntoyhteisölle mahdollisuutta kieltää tupakointi kaikissa hallitsemisissaan yhteisissä ulkotiloissa. THL pitää tärkeänä, että asunto-osakeyhtiöissä voitaisiin kieltää tupakointi myös parvekkeilla ja asukkaiden hallinnassa olevissa sisätiloissa yhtiökokouksen enemmistöpäätöksellä.

Perustelut: Ympäristön tupakansavu aiheuttaa lähes samoja terveyshaittoja kuin tupakointi. Nykyinen tupakkalain mukainen tapa tupakointikiellon määrittämiseen asuntoyhteisöön (79 §) ei ole ollut toimiva tupakointikiellon toteuttamiseksi taloyhtiöissä altistaen edelleen osan asukkaista ympäristön tupakansavulle. THL näkee tärkeänä, että lainsäädännöllisesti pystyttäisiin nykyistä paremmin ehkäisemään asuinyhteisöissä tapahtuva ympäristön tupakansavulle altistuminen, esimerkiksi parvekkeilla tapahtuvan tupakoinnin johdosta. Julkisen vallan on perustuslain 19 §:n mukaisesti edistettävä väestön terveyttä. Sääntelyn muuttaminen siten, että taloyhtiöiden olisi nykyistä helpompi asettaa tupakointikiellot asuinyhteisönsä parvekkeille ja asukkaiden hallinnassa oleviin sisätiloihin, tukisi yksilön terveyden ohella terveyden tasa-arvoisuuden tavoitetta, sillä se mahdollistaisi haavoittuvien ryhmien kuten lasten ja ikääntyneiden sekä esimerkiksi hengityssairauksista kärsivien suojaamisen ympäristön tupakansavulta nykyistä paremmin. THL on esittänyt lausunnossaan oikeusministeriölle (THL/6623/4.00.00/2020) perustelut sille miksi asunto-osakeyhtiölain lähtökohdaksi tulee ottaa tupakointikiellon salliminen yhtiökokouksen enemmistöpäätöksellä.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

-

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

THL:n kanta: THL kannattaa esitystä. THL kuitenkin katsoo, että teollisuudelta perittäviä maksuja tulisi kehittää kokonaisvaltaiseksi rahoitusmalliksi, jolla resursoidaan tupakkalain tavoitteen

saavuttamiseksi tarvittavaa työtä ja tutkimusta. Lisäksi THL katsoo tarpeelliseksi, että nykyisiä kuntien perimiä valvontamaksuja kehitetään ja yhtenäistetään kansallisella tasolla niin että tupakkalain tavoitteen saavuttamista tuetaan myyntipaikkojen asteittaisella vähenemisellä. Lisäksi tupakan saatavuutta olisi tarpeen rajata asteittain myös muilla tavoin.

Perustelut: Vuosittaisia valvontamaksuja koskevalla esityksellä tavoitellaan Valviralle tupakkalain valvontaan ja ohjaukseen noin puolen miljoonan euron lisäresurssia, joka vastaa esityksen mukaan noin kuutta henkilötyövuotta. Tupakkahaittojen ehkäisyn toimet ovat kokonaisuutena Suomessa aliresursoituja. Tupakkahaittojen ehkäisyn rahoitus on pääsääntöisesti yksittäisten toimijoiden budjettirahoituksen sekä STEA:n avustuksista tai terveyden edistämisen määrärahoista haettavan rahoituksen varassa. Suomessa näistä lähteistä käytettiin aloittamista ehkäiseviin tai lopettamista tukeviin hankkeisiin vuonna 2016 noin 2,1 miljoonaa euroa. Eurooppalaisen tupakkapolitiikan vertailun suosituksena on käyttää toimiin vuodessa kaksi euroa asukasta kohden. Suomen väestömäärään suhteutettuna suosituksen mukainen vuosirahoitus tarkoittaisi noin 11 miljoonaa euroa. Kansainvälisesti yleisin ja suositeltu malli tupakanvastaisen työn rahoittamiseen on tupakkaveron tuoton korvamerkitseminen. Suomessa tästä luovuttiin vuonna 2009. Joissakin maissa on perustettu myös erillisiä rahastoja työn rahoittamiseen. Toimien aliresursointi näkyy Suomessa esimerkiksi siten, että aikuisväestölle suunnatut, toistuvat lopettamiseen motivoivat väestökampanjat puuttuvat käytännössä kokonaan. Myös THL:lle tupakkalain 5 §:n perusteella kuuluva tupakoinnin lopettamisen tuen valtakunnallinen ohjaus ei toteudu nykyresursseilla. Riittävien voimavarojen varmistaminen THL:n valtakunnallisiin tupakka- ja nikotiinipolitiikan ohjaus-, seuranta- ja asiantuntijatehtäviin oli myös yksi tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksista (2018).

Myyntin luvanvaraisuus on tärkeä tupakkapolitiittinen keino tarjonnan sääntelyssä. Sen voimaantumisen jälkeen tarjonnan sääntelyn kansallisen tason tavoitteellinen kehittäminen yhtenä tupakkapolitiikan osana on kuitenkin jäänyt vähemmälle huomiolle Suomessa. Myyntilupa- tai valvontamaksuilla voidaan konkreettisesti vaikuttaa tupakan myyntipisteiden määrään ja tiheyteen, joilla voidaan puolestaan vaikuttaa sekä tupakoinnin aloittamiseen että lopettamiseen. Nykyisessä laissa kuntien perimille valvontamaksuille on asetettu enimmäisrajat. Kuntaliitto on jo yleiskirjeessään vuonna 2016 kehottanut kuntia perimään valvontamaksuissa enimmäistason. Tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi valvontamaksuihin voitaisiin esimerkiksi asettaa asteittain nouseva vähimmäistaso, joka lähtisi nykyisestä enimmäistasosta.

Tupakkapolitiikan keinovalikoima on keskittynyt kysyntään vaikuttamiseen. Kuitenkin kansallisen ja kansainvälisen tutkimusnäytön perusteella myyntipaikkojen rajoittamisella olisi myönteisiä vaikutuksia väestön terveyteen esimerkiksi edistämällä tupakoinnin lopettamista. Useat maat ovat jo lainsäädännössään rajoittaneet tai rajoittamassa tupakan myyntipaikkoja. THL suosittelee tällaisen toimenpiteen tavoitteellista toteuttamista: tupakka- ja nikotiinituotteiden haluttu myyntitapa vuonna 2030, kun tupakkalain tavoitteen mukaan enää pieni osa väestöstä käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita, tulisi arvioida. Myös siihen tähtäävä myyntipaikkojen rajaamisen aikataulu tulisi suunnitella tupakkalain tavoitteen saavuttamisen näkökulmasta. Esimerkiksi Hollannissa on päätetty kieltää tupakan myynti ensin supermarketissa, joista kieltö laajenee muihin vähittäismyyntipaikkoihin.

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

-

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

-

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

-

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

-

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

-

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

-

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

THL:n kanta: THL kannattaa luonnoksen mukaista esitystä nikotiinittomien sähkösavukeneseteiden myyntipäällysten sääntelystä. Lisäksi THL katsoo, että myyntipäällyksissä tulisi kieltää tunnusomaiset tuoksut.

Perustelut: On luontevaa olettaa myyntipäällykset yhtälailla mahdollisiksi markkinoinnin välineiksi kuin vähittäismyyntipakkaus tai itse tuote (ks. THL:n lausunnon kohdat 32 §, 35 §, 35 a §, 36 §, 36 a §, 36 b §). Yhdenmukaisten pakkausten voimaantulon myötä myyntipäällyksissä on voitu käyttää esimerkiksi tuoksuja erottelemaan tuotteita toisistaan. Täten myyntipäällysten ulkonäön sääntelyn lisäksi tulisi niissä kieltää tunnusomaiset tuoksut.

Voimaantulo / Ikraftträdande

-

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Tupakkalain tavoitteena on, että vuonna 2030 enintään viisi prosenttia väestöstä käyttää päivittäin tupakka- tai nikotiinituotteita. THL:n arvion (2019) mukaan nykyisen kehityksen jatkuessa tätä tavoitetta ei tulla saavuttamaan. Tavoite - ja sen myötä parempi kansanterveys - voidaan saavuttaa, mikäli otetaan mahdollisimman laajasti käyttöön tehokkaita keinoja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön aloittamisen ehkäisemiseksi ja käytön lopettamisen tukemiseksi.

Nyt lausuttavana oleva esitys tuo tarpeen mukaisia muutoksia ja THL kannattaa niitä.

Esitetyt muutokset eivät kuitenkaan ole THL:n näkemyksen mukaan riittäviä keinoja tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi. Tästä syystä THL on esittänyt tarkennuksia ja lisäyksiä lausuttavana olevan esityksen pykäliin 2 §, 11 §, 32 §, 35 §, 35 a §, 36 §, 36 a §, 36 b §, 58 §, 65 §, 67 §, 71 §, 74 §, 78 §, 91 § ja 117 §. Lisäksi THL esittää alla muutostarpeita pykäliin, joihin ei sisältynyt muutosehdotuksia tässä esityksessä, sekä muita huomioita.

Tupakointikieltojen ja muun tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön rajoittamisen lisäksi on tärkeää tukea tupakoinnin ja muiden nikotiinituotteiden käytön lopettajia. Tämä on tarpeellista, jotta tupakkalain tavoite saavutetaan ja jotta kansanterveys paranee ja terveyden eriarvoisuutta voidaan vähentää. Tupakasta vieroitus tukee lähes kaikkien kansansairauksien ehkäisyä ja hoitoa. Siinä onnistuminen edellyttää tupakasta vieroituksen mini-intervention systemaattista käyttöä ja toimivien hoitoketjujen rakentamista.

28 § Haittavaikutusten seuranta ja korjaavat toimenpiteet

THL toteaa, että haittavaikutusten seuranta ei ole riittävällä tasolla väestön terveyden suojaamiseksi. Se perustuu sähkösavukkeiden tai täyttösäiliöiden valmistajien, maahantuojien ja jakelijoiden omiin järjestelmiin, joista tietoja on toimitettava Valviralle vapaamuotoisesti. Esimerkiksi terveydenhuollon toimijoilla ei ole kanavaa, johon uusia haittavaikutuksia voitaisiin raportoida niin, että tiedot saavuttaisivat viranomaiset kootusti ja luotettavasti. Haittavaikutusten raportointiin tulisi olla mahdollisuus kaikkien, mutta erityisesti uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden osalta, joiden kohdalla tuotekehitys on nopeaa ja haitat vähemmän tunnettuja. Verkkopohjainen avoin raportointikanava on käytössä muun muassa Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa.

45 § Vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytykset ja esteet

Useissa maissa, myös Suomessa, tupakka- tai nikotiinituotteiden myyntiin on lanseerattu näyttäviä väliaikaismyymälöitä (ns. pop-up myymälät), joita käytetään myynninedistämisen ja markkinoinnin välineenä sijoittamalla niitä keskeisille paikoille tai erilaisten tapahtumien kuten festivaalien yhteyteen. Tällaisten myymälöiden avulla tavoitellaan erityisesti uusia käyttäjäryhmiä. Lisäksi tupakka- ja nikotiinituotteiden muu väliaikaismyynti esimerkiksi tapahtumien yhteydessä on ristiriidassa ulkotiloissa järjestettäviä yleisiä tilaisuuksia koskevan tupakointikiellon kanssa (74 §).

Tästä syystä THL katsoo tarpeelliseksi, että myyntilupien myöntäminen väliaikaisiin myyntipisteisiin kielletään lisäämällä ne 45 §:n kolmannen momentin neljänneksi kohdaksi.

53 § Kielto myydä alaikäiselle; 62 § Alaikäisiä koskeva maahantuontikielto; 118 § Hallussapitokielto

Esityksen ulkopuolelle on jätetty tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotus (2018) tupakan osto-, hallussapito- ja maahantuonti-ikärajan nostosta 20 ikävuoteen. THL katsoo, että ikärajan nosto olisi kansanterveyden näkökulmasta perusteltua, sillä se ehkäisisi kokeiluja ja käytön säännöllistymistä nuorilla sekä kaventaisi pidemmällä aikavälillä todennäköisesti väestön sosioekonomisia terveyseroja. Näin ollen THL esittää, että ikäraja nostetaan 20 ikävuoteen työryhmän ehdotuksen mukaisesti. Kuten esityksessä todetaan, ikärajalvonnin käytäntöihin muutos ei juurikaan vaikuttaisi, sillä vähittäismyynnissä on ollut jo pitkään suosituksena tarkistaa ikä kaikilta alle 30-vuotiailta vaikuttavilta tupakka- ja nikotiinituotteiden ostajilta.

Ikärajan nostoa koskevat tutkimukset osoittavat johdonmukaisesti, että korkeampi ikäraja vähentää tupakan saatavuutta alaikäisille useilla tavoilla. Se vaikeuttaa erityisesti nuorimpien onnistumista ostoyrityksissä vähittäismyyntipisteissä. Lisäksi se vaikeuttaa hankintaa välittämisen kautta, sillä hakijoiden täytyy olla aiempaa vanhempia. Mitä myöhemmälle iälle tupakka- ja nikotiinikokeilut pystytään siirtämään, sitä epätodennäköisemmäksi ne muuttuvat. Kansainvälisten tutkimusten perusteella kaksi kolmesta aikuisesta tupakoijasta on aloittanut 20 ikävuoteen mennessä.

Myös Suomessa huomattava osa tupakka- ja nikotiinikokeiluista tapahtuu edelleen alaikäisenä. Kouluterveyskyselyn mukaan vuonna 2019 yläkoululaisista 42 % oli käyttänyt vähintään kerran jotain tupakka- tai nikotiinituotetta, lukiolaisista 48 % ja ammattiin opiskelevista 70 %. Vaikka ammatillisessa koulutuksessa on myös täysi-ikäisiä, kyselyyn vastanneista ammattiin opiskelevista suuri osa (74 %) oli 16–17-vuotiaita.

Ikärajan nostamisella voitaisiinkin todennäköisesti vaikuttaa juuri ammattiin opiskelevien nuorten tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön yleisyyteen, joka on edelleen moninkertaista lukiolaisiin verrattuna. Se puolestaan tukisi tupakoinnin koulutusryhmittäisten erojen kaventamista aikuisväestössä. Lisäksi sillä voisi olla merkittäviä ehkäiseviä vaikutuksia raskaudenaikaisen tupakoinnin yleisyyteen ja syntyvien lasten terveyteen, sillä ammatillinen koulutus on Suomessa selkein raskaudenaikaista tupakointia ennustava tekijä ja tupakointi on yleistä nuorilla äideillä.

Muut huomiot

Kuten esityksen Toimeenpano ja seuranta -osiossa kuvataan, THL:n velvoitteena on tupakkalain 5 §:n perusteella seurata ja tutkia tupakkalaissa säädettyjen toimenpiteiden vaikutusta tupakoinnin yleisyyteen. Lisäksi THL:n tehtäviin kuuluu tehdä ja tukea tupakoinnista aiheutuvien terveysvaarojen ja -haittojen vähentämiseen liittyvää tutkimus-, seuranta- ja kehittämistyötä, huolehtia valtakunnallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi ja seurata sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden markkinoiden kehitystä. THL kerää väestöä edustavia kyselytutkimusaineistoja, joissa myös tupakkalain alaisten tuotteiden käyttöä selvitetään. Lisäksi tietoa on saatavilla erilaisista rekistereistä. Jo näillä aineistoilla on mahdollista tutkia tupakkalain vaikutuksia monipuolisesti, mutta nykyiset kahden henkilötyövuoden resurssit riittävät vain osaan seuranta-, tutkimus- ja kehittämistehtävistä. Yksittäisten tupakkalain muutosten vaikutusten seurantaan ja arviointiin tarvitaan lisäksi erillisiä lisäkysymyksiä tai -moduuleja nykyisiin väestökyselyihin, jotka kasvattavat kyselyn pituutta ja kustannuksia. Nykyisillä resursseilla näiden säännöllinen toteuttaminen ei ole

mahdollista. Koska erot väestöryhmien välillä tupakoinnissa ovat suuret, olisi lisäksi syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota tupakkalain vaikutusten seurantaan eri ryhmissä. Jotta luotettava kuva tupakkalain vaikutuksesta eri väestöryhmiin saadaan, tulisi myös tarvittavien erillisaineistojen keräämiseen ja raportointiin varata riittävät resurssit. Näistä syistä THL esittää kohdan 91 § yhteydessä, että teollisuudelta perittäviä maksuja tulisi kehittää kokonaisvaltaiseksi rahoitusmalliksi, jolla resursoidaan tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavaa työtä ja tutkimusta. Riittävien voimavarojen varmistaminen THL:n valtakunnallisiin tupakka- ja nikotiinipolitiikan ohjaus-, seuranta- ja asiantuntijatehtäviin oli myös yksi tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksista (2018).

Koska tupakka- ja nikotiinituotteiden tuotekehitys on nopeaa, tulisi lainsäädännöllä varautua mahdollisimman kattavasti eritoten erilaisten uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden tai niiden yhteydessä käytettävien tuotteiden tai laitteiden sääntelyyn. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta laitteesta on sähkösavukkeissa käytettävä lisäosa, jolla valmistajien mukaan vähennetään ympäristöön kulkeutuvan aerosolin määrää ja hajuja mahdollistaen tuotteiden huomaamattomamman käytön. THL ehdottaa kaikkien uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden houkuttelevuutta tai riippuvuutta lisäävien ominaisuuksien kieltämistä. Tällaisiksi katsottaisiin esimerkiksi tuotteisiin yhdistettävät tai liitettävät ja niiden kanssa käytettävät lisälaitteet tai -osat.

Nikotiini on keskeinen tupakointia ylläpitävä tekijä aiheuttaen voimakkaan riippuvuuden. Tupakoinnin vähentämiseksi ja tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi olisi perusteltua harkita nikotiinin määrän vähentämistä vähintään kaikissa poltettavissa tupakkatuotteissa tasolle, josta tupakoijat eivät saavuttaisi riippuvuutta ylläpitävää nikotiinitasoa. Tutkimusten mukaan alhaisen nikotiinimäärän savukkeet koetaan tavallisia savukkeita vähemmän tyydyttäväiksi ja siten ne ehkäisevät tupakoinnin aloittamista ja tukevat tupakoinnin lopettamista. Mallinnustutkimukset osoittavat alhaisen nikotiinimäärän savukkeiden tuovan merkittäviä kansanterveyshyötyjä vähentyneen kuolleisuuden ja saavutettujen elinvuosien myötä. Tupakkateollisuuden on myös todettu olleen teknisesti kykenevä vähentämään savukkeiden nikotiinimäärää jo vuosikymmeniä. Tämä politiikkatoimi on ollut esillä esimerkiksi Uudessa-Seelannissa ja Yhdysvalloissa, ja Yhdysvalloissa on markkinoilla tällaisia savukkeita.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Tiina Laatikainen

Ruokolainen Otto
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL